ان الله علی کل شیء قدیر

[illegible] عالیجناب [illegible] حاجی

محمد [illegible] ملک التجار مرحوم [illegible] صاحبزادگان عالیشان [illegible]

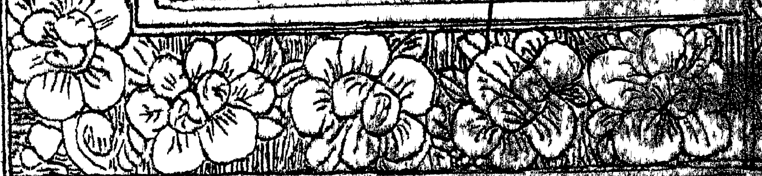

من افکار دربار سخنور کامل جناب محمد عبدالعزیز بیگ صاحب

تخلص شاغل ولد حسن مرتضی بیگ خان صاحب مرحوم

در مطبع شرفیه طلسم حیرت مدار این نسخ جلیله طبع در گشید

بسم اللہ الرحمن الرحیم

ثنا لکھوں حبیب کبریا کی
فلک پر ہو صدا صل علا کی

ہوا جسسے ظہور عالم کون
عیان سب ہو گئی قدرت خدا کی

ہی تاج خسرو و خاقان و فغفور
معنبر خاک اوس دولت سرا کی

شرف رکھتی ہی مٹی آسمان پر
مقام تربت خیر الورا کی

زمین نور بار و عرش تمکین
اقامت گہ ہی فخر انبیا کی

ہماری خاک ہو گر خاک یثرب
بنینگے طوطیا چشم ضیا کی

زبان ناطقہ ہے اپنی قاصر — کہون تعریف کیا جود و عطا کی

ہوی نام محمد کے بدولت — کرم کی انتہا مین ابتدا کی

غلام زار ہی عصیان سے رنجور — رحیمارہ ملے دار الشفا کی

نہ دن کو چین ہی نے شب کو آرام — یہہ دہشت دور ہو روز جزا کی

نمک پروردہ ہون جنکا مین یارب — نہین حاصل ہو عزت دوسرا کی

بحق پنجتن اور چہار اصحاب — میسر ہو زیارت مصطفا کی

شکایت کر رہا ہی شاغل زار — فلک سے ہر گھڑی جور و جفا کی

مسدس

جوش نیرنگ ہی زمانے مین — ہی یہہ پیر فلک ستا نہین

لوگ ہین غم کے قید خانے مین — کوئی آئین کوئی جانے ہین

راست جانو یہہ ای جوان و پیر
موت سب کے گلے کی ہی زنجیر

کس پہ قایم رہا یہہ کاشانہ — بند جانا ہی اور نہ یان آنا
سب کو ہی یان سے کوچ فرمانا — ہی غضب اک سخی کا مرجانا

صاحب جاہ بود وہمت بود
سرور سروران ثروت بود

نام دنیا مین ہو کرم سے ہو — یعنی داد و دہش درم سے ہو
دست قدرت نہین قدم سے ہو — گر قدم سے نہ ہو قلم سے ہو

یہہ قلم اور قدم درم ہر آن
ایک شاہین دو پلہ میزان

دوستو سنیو اوس سخی کا حال — جس کے حاتم نہین کچھہ آگے ال

ہای دنیا کا چہوڑ کر جنجال | ہی وہ گوشہ مین قبر کی فی الحال

گرچہ تن اوس سخی کا خاکین ہے
قدس کی وہ مکان پاک مین ہے

بات ہر اک تہی اوسکی گوہر بار | اوسکے باتونپہ تہی نبات نثار
لقب اپن ملازم سرکار | کبہی بیدل تہا اور کبہی دلدار

شب دوشنبہ تپ چڑہی تہمین
تپ سے اونکے تہے سب نپید نمین

عبدقدوس دلبر ہشیار | رات بہر تہے بخدمت سرکار
ساتھ تہا اونکے فدوی دربار | یہی حالت مین گذری لیل و نہار

اونکی خدمتمین فیض پاتے تہے
بہرہ دو جہان اوٹہاتے تہے

عہد مین اوسکے گرسنہ پایاب — تشنہ برق آب سے رہا سیراب

جب قضا و قدر سے از ہر باب — بستہ شد قسمت غذای جناب

مرگ حاضر ہوی غذا بن کر

آب اونکا ورا ہوا بن کر

ہای رحلت کا وقت جب آیا — ملک الموت رخ کو دکہلایا

تہا سخی مطلقاً نہ غم کہایا — موت سے دل ذرا نہ گہبرایا

صبر ایوب و زہد عیسیٰ داشت

در توکل طریق موسیٰ داشت

نبض ساقط ہو دم چڑہا پیہم — برد اطراف کا ہوا عالم

کیا کہون مین کہ اوس سخی کا دم — یک دقیقے مین جل اڑان ہم کم

کردہ پروازہ از تن رنجور

ہیجنان شند کہ بوے ازکا فور

نام تہا حاجی پادشاہ زمن
کیا جنت ہین قصد سیر چمن

شہر مدراس مولد و مسکن
جای جامہ کفن تہا زیب تن

مرد میدان مطیع داور تہا
حق تو یہہ ہی حبیب اکبر تہا

ہین مقر اونکے ہون حبیبی کا
کیون سنجی ہی ہین حبیب خدا

ساخت مسجد بطرح عمدہ بنا
رخ تہا ہر لحظہ سمت قبلہ پھرا

دست و پاسے اگرچہ تہے ناچار
سر سے چلنے کو ہوگئے تیار

مدرسہ آپنے کیا تیار
حوض بہر طہارت دیندار

دور کرتا وہ طبیب شعار
رنج غربت بشربت دینار

دست قدرت سے تہا نہ کیا پیدا
لیک دادی دست ناپیدا

نتیش بود صرف راہ خدا
سو تجمل سے اوس یگانہ کا

ملتش موجب کتاب ہدا
عصر کے وقت جب او تہا لاشا

بہ نمازش امام دادہ قرار
مقتدی بیش و کم چہار ہزار

صحن مسجد سے تا گورستان
رحمت حق تہی اوسپہ نور افشان

تہا جنازہ بصد شکوہ روان
ساتہہ تہا اوسکے مجمع ذیشان

عالم و عابد و نمازی تہے
حافظ و قاری و حجازی تہے

بشنو مجرای بادشارع عام
بستہ گردید از ہجوم انام

ہمہ وابستگان نیک انجام ... شدہ روان تا بگور خلد مقام

مجمعے صورت کواکب بود
پیش مرکوب رفتہ راکب بود
ای ہمہ پیادہ بودند ۱۲

شہرہ ملکو نپہ تہا تجارت مین ... چین مین مصر مین ولایت مین
عجم وشام وروم وتبت مین ... صبر مین شکر مین عبادت مین

بو ونافہ کشائی ہند آن ذات
نافہ بند عدم شدہ ہیہات

علما سے مدام صحبت تہی ... اہل تقوی سے ہی محبت تہی
راتدن بس خدا کی الفت تہی ... بذل وجود وسخا کی عادت تہی

فاضل وعالمش بہ صحبت بود
پاک دین بود وپاک طینت بود

محفل جشن دوست مین یکرات
بات کی بات مین جو نکلی بات

چند احباب تہے جمع قدسی ذات
پوچہے کیسے امیر کے ہین صفات

کہا شاغل خلوص نیت ہے
کہی نیت کہ اصل ہمت ہے

ذات فیاض بود این آوان
ہست در جنب ورش بخشش شان

نمک خوان ہمت و احسان
حاتم وصیف و معن ابجد خوان

ثانی آمد زراہ فیض و کرم
قصر نعمان بقصر عالی ہم

کیا ہی دنیا مین تہا بہ برگ و ساز
بعد مردن زبہر خیر و نیاز

وہ سخی کف عجب غریب نواز
بند قنطارہای زر شد باز

ذی عطا ہمچنین نہ دید کسے

گفت ہاتف یقین نہ دید کسے

اوس کے ورد زبان یارب تہا
یہہ توانگر فقیر مشرب تہا

گر مین حاتم کہون تو انسب تہا
بلکہ حاتم بہی ہمعنان کب تہا

اوسکو خواہش محض نمایش تہی
اسکو امر خدا کی خواہش تہی

چست تہا جامۂ ورع کا تن مین
نہین داغ قضا تہا دامن مین

کبہی دخل قضا نہ تہا ظن مین
تہے مجہو نماز بچپن مین

تہی نمازون مین خوب سان اونکی
مرغ قبلہ نما تہی جان اونکی

بیشتر ازین روم ورسیمین یکبار
از خلاف زمان چلی تلوار

بہر صرف مجاہد ویندار
رفتہ مبلغ زشہر و ملک و دیار

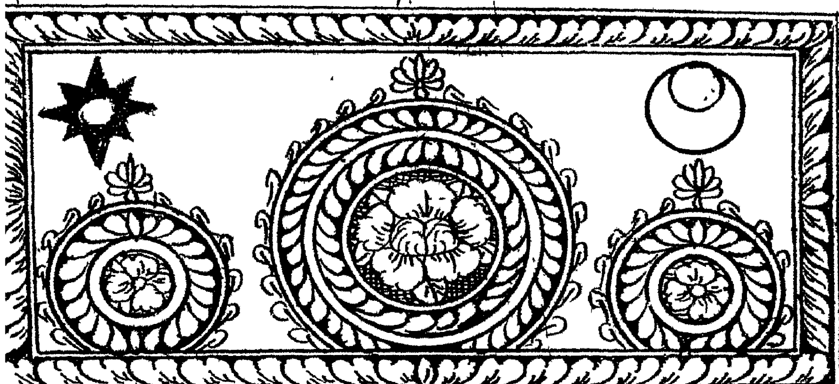
کردہ یکسر روان بخاطر شاد
دل و جانم فدای ہمت باد

ہمہ موسینو ذکر یک دن کا
قحط پہونچا بہ یثرب و بطحا
خط جب بہیجے کعبے خشک سالی کا
نام پر جب امیر کے آیا

دین پرور بجان کیا ارسال
زر و جنس و لباس مالامال

ہوا زبر زمین وہ نیک نہاد
دل الم سے ہر ایک تہا ناشاد
گفت شاغل بخاطر آزاد
رہے آباد آل اور اولاد

اونکے بدخواہ کو کرے نابود
خیر خواہونکو خوش رکہے معبود

بسم اللّٰه الرحمن الرحیم

ای خالق بے مثال و یکتا — از امر تو جمله خلق پیدا

دیر و حرم و زمی سماوات — قایم از تو تو قایم الذات

تضاد ۱۲ — اسم مخفف زمین ۱۲

در چشم فرق این و آن نے — هر جا توئی غیر درمیان نے

تو مظهر و جمله ات مظاهر — اول از تست و نیز آخر

تضاد ۱۲

از ذات تو جمله اوج و پستی — ای واجب در وجود هستی

تضاد ۱۲

هرگز ناید ز اهل عرفان — تعریف وجود تو نمایان

قادر نکنیم نظم قادر — بهر اصحاب و آل طاهر

کن نیک مرا بحسن اسلوب — از بهر جناب پاک محبوب

ای جان بتول و شاه بغداد — هنگام شهادتم کن امداد

ای بحر محیط بی نیازی — گر قطره منم تو چشمه سازی

خطاب بخداوند تعالی ۱۲

فرما نظری بخسته سامان — یعنی بمن شکسته سامان

تو نیک کنی و من زیان کار — در عیب سراسرم گرفتار

تضاد ۱۲

ستار عیوبی عیب ما پوش — باری نکنی کرم فراموش

از دست زمانه بسته دستم — لیکن ز قلم شکسته دستم

دستی بدهم که هست در سر — خوش جوش خیال نعت سرور

قدرتی ۱۲ مقولی ۱۲

در نعت سرور کائنات علیه افضل الصلوات واکمل التحیات

گلدسته به بند شاخ زرین — یکدست به نعت سرور دین

یک لخت ۱۲

گوئی ز سر ارادت از سر ‌‌ ‌ کزان طاهر و اطهر و مطهر

ای پاک سرشت عالم پاک ‌ ‌ ‌ شاغل ز معاصی است غمناک

ای عین سلالهٔ کرامت ‌ ‌ ‌ شاغل بندست در ندامت

ای شاه ادانی و اقاصی ‌ ‌ ‌ شاغل آلوده در معاصی

ای ختم رسالت از تو کامل ‌ ‌ ‌ منهیانست ختم شاغل

نافهم و زبون و گاوریشم (احمق ۱۲) ‌ ‌ ‌ چون گاو بدست نفس خویشم (گاو بازی ۱۲)

جای شرم است وقت پیری ‌ ‌ ‌ یکدست کنم چه مارگیری (ای محیلی و مکاری ۱۲)

یعنی من و حال نفس اژدر ‌ ‌ ‌ زنگ مارست و مار پهوره (ای مانند ۱۲)

از عقل زبون و بدطرازی ‌ ‌ ‌ در در بکنیم مار بازی

آخر این مار نفس خونخوار ‌ ‌ ‌ آرد شرمندگی ثمر بار

تریاک سلیم داری آخر (مارگزیده ۱۲) ‌ ‌ ‌ برهان ز نهیب نفس اژدر

الحق زیب توای فلک فرش — کرسی داری کرسی عرش

عرش از قدمت بزینت و زین — تاج شرفست خاک نعلین

روشن بتو از جمله عالم — خاک درتست سرمهٔ جم

جن و ملک است زیر فرمان — خاتم وار است چون سلیمان

در بت شکنی خلیل وارے — سلطان محمود تیشه دارے

آنشب ز براق زین زربفت — کردی گذرے ز قصر هفت

شد شاهد بزم لن ترانی — تفویض مسیح نردبانی

در منظر تست چشم بد دور — موسی ممنون جلوهٔ طور

بهر خوان توفیض پرور — ابراهیم است سفره گستر

بهرام کننده گور بریان — پور زنگی شده مگس ران

رضوان جنان کباب دار است — خضر و الیاس آبدار است

با ناقهٔ او بخویش پسندی — صالح صالح البشر بندی

در وصف لعال بی بها به — تحویل هلال آفتابه

گستردی بانکو سرانجام — ای خاص کریم سفرهٔ عام

دربارگه تو ای فلک باب — سفیان و جنید و شبلی حجاب

این حجابان عرش پرواز — مفتاح قفل مخزن راز

شاغل سگ تو وفاش زنجیر — ای کهف امم برنگ قطمیر

خطاب به نفس و متضمن بعضی حال مصنف

این توسن نفس بی دلیلی — شد راه نورد چند میلی

زان هاموی کناره معدوم — در پیش حجاب طالع شوم

هر گام خورد سکندری ها — از پست و بلند این زمینها

بس کن اسکندر جهاندار — چون آینه اش تو صاف و هموار

مراد از سردار عالم ۱۲

در حلقهٔ دورهٔ سرور — بودم ز نی شباب مخمور

افسوس شد است دل کبابم — افتاد نمک چو در شرابم

گشته است ۱۲

هشدار و گریز شاغل خام — زان سفله گروه بی سرانجام

هوش دار ۱۲ — مراد از دهستانی ظاهر ۱۲

هیهات برنگ گرگ و اژدر — زینان بگریز ای برادر

زنهار ز شاخ شان مپیوند — از سایهٔ شان گریز ده چند

ذات ۱۲

دل سوز زنند زخم کاری — سوزن و ارست رشته داری

یارب بگروه شان میامیز — تلمیذان سعادت انگیز

مراد از هما گروه مذکور الصدر ۱۲

در هر دو جهان شوند فیروز — شاگردان عقیدت اندوز

زان جمله یکی حبیب دلخواه — ویلور وطن هدایت الله

با عین صفائی آرمیده — بین بحر حیا به عین دیده

چشمه ۱۲

تا دیده کسی بدور دوّار	گنجیده بچشمه بحر زخار

امنیت ز دل دعای شاغل	باشی بجهان تو شاد و خوشدل

شاغل از تست خرم و شاد	ای پاک سرشت نیک بنیاد

زین روی شدست قرة العین	تفویض بر تو مراد دارین

از روی کرم کریم باری	احباب مرا تو خوش بداری

شاغل گردیده روی گردان	زان سفله گروه ننگ مردان

پس سنه میان جان بخدمت	پیش صفی و شریف و همت

روشن گهران قلزم علم	ذوالاطبعان و مخزن حلم

سرخیل جماعت مضامین	لفظ و معنی بجبل شان بین

هر یک بحر لست فیض بنیاد	خلاق معانی شهر استاد

تعظیمش گشته اصل جوهر	تعلیمش خانه خیر گوهر

خاقانی گرچه جان سپرده ... جان معنی نشان سپرده

علام حقایق مبانی (مضامین ۱۲) ... کشاف (لیکن) دقایق معانی

ارباب ممالک بلاغت ... اصحاب فرایض فصاحت

گر علم بحکم چون جهان ست ... ابعاد ثلاثه (طول و عرض و عمق ۱۲) ذات شان ست

نی در کف شان قلم دبیرست ... انگشت خلیل و جوی شیرست

شاغل گر خاک پای شان ست ... در هر دو جهان ز سروران ست

زبان کشائی خامه در وجه تالیف سعید نامه

خوش رنگ بباید بقراری ... ای خامه بدارم از تو کاری

یابی صلهٔ بحسب خواهش ... فرما نظری بدین نوازش

زر بخشش کند بطبع مانوس ... بین دست جناب عبد قدوس

شاغل بره چمن درائی | یعنی بسر سخن درائی

گلزار سخن بود خوش اسلوب | حسن معنی گلیست مرغوب

در بازی چرخ طرفه حاشا | دیگر چه ازینست خوش تماشا

کن بحر ہزج تو سیرگاہت | حسان عجم نمود راہت

یعنی سیرگاه خود ۱۲ | یعنی راه بحر ہزج ۱۲

روزے ممدوح خنده سامان | از قصر فراشده خرامان

بهر گشت چمن درآمد | با بین سخن سخن درآمد

چون سلسلهٔ سخن بجنبید | گفتا به چنین مدار امید

ای نکته رس صریر خامه | تصنیف کنی سعید نامه

مراد از مصنف ۱۲

بر ہیچمدان چو امر عالے | اصدار شرف نموده حالے

به حکم امیر پیر تدبیر | بستم کمری به نظم و تحریر

ای طبع خموش رو به تهذیب | گو وصف سخی بحسب ترتیب

یعنی ممدوح ۱۲

چون فصل بهار رخ نماید	هر گل بمحل خود بشاید

یعنی بجای خویش خوشنما است

مدح ضیا پیرا جناب نواب محمد منور خان بهادر پرلسن آف ارکاٹ

ای طبع بیا بحکم رانی	ای کلک بگو بخوش بیانی
در دوره انبساط انگیز	با کروفر بشاشت آمیز
شد وارث تخت و بخت فیروز	نواب منور دل افروز
دارد بسرش چو در یکتا	خوش تاج محمد اسم والا
ای برخور ۱۲۶	
مریخ حشم فلک تفاخر	تزئین خطاب خان بهادر
	ای زینت دهنده ۱۲۵
آن مورد خاص جاه و عزت	عالی همم است و فر دولت
زان چشمه فیض رشک خورشید	بر خلق دمیده صبح امید
شد بے نیاز و خوب	با زهم بخدا از این خداوند

شاغل زکف چنین جهانبان | گشته مدراس دار احسان
دار د بجهان خجسته سرور | چون اسم شریف رخ منور
ای زیب ده سریر شاهی | زیب لقب عظیم جاهی
برکرده بدود مان والا | شمع قد تو طاق بالا
از خالق ارض حسب دلخواه | ای صدر نشین مسند جاه
وقف تو بود بزینت وزین | انجاح مرام هر دو کونین

سجده ریزی خامه ارادت زمه بدرگاه توصیف جناب ستوده القاب نواب غلام غوث خان بهادر خلف اوسط حضور نواب معز الدوله بهادر مرحوم مغفور

کن ای قلم خجسته دستور | توصیف امیر فیض گنجور

شاغل جدید بوجه خوشتر	حسن الطاف فیض گستر

سرگذشت عمری جناب عالیجناب ساکا محمد شاہ سعید عالم حاجی باد بھضا مرحوم ملک التجار شہر مدراس

ای خامۂ عنبرین شمامہ	باشی حرف سعید نامہ
	یعنے سرگرم نوشتن ۱۲
زیبا مدحیکہ می نگارے	حالی ز قوۃ بفعل آرے
	یعنے ز باطن ۱۲ / یعنے بظاہر ۱۲
یکسانست سعید ذی مروت	در حسن عمل بفعل و قوت
ای ہر بر بست ۱۲ / لقب ملک التجار مرحوم ۱۲	
آن کان وقار و پاک طینت	عالی گہرست و بحر زینت
ملک التجار مرحوم ۱۲	ز می ۱۲
از نسخۂ دہر انتخاب ست	مستثنی فرد لاجواب ست
زین فرد بہی رسیدہ دولتنگ	سہ حرف تہی ہزار فرہنگ
	یعنے طمع ۱۲
جویان ہمہ حال حال درویش	مال شان بود مال درویش

خود بود بدور دهر گردان — درویش صفت امیر دوران

بی شبهه وقف نعمت و مال — بدر رشتهٔ عمر تا نود سال

مملو به نموده با سعادت — آن رشته بگوهر عبادت

مراد ملک التجار مرحوم ۱۲ — ای رشتهٔ عمر ۱۲

روشن نامش بسپهر و مهتاب — حاجی پاشا سعید القاب

ای کنیت ۱۲

ابروش هلال عید ما بود — سعد دوران سعید ما بود

ملک التجار مرحوم ۱۲

آن لحیهٔ موسپید و پر نور — جوی شیری و عین کافور

کرده آغوش دیدهٔ خویش — هر حور جنان به بخیهٔ ریش

موی میانه لب زیرین ۱۲

آن لعل سعید خوش تکلم — گوهر ریزنده در تبسم

کنایه از لب ۱۲

درکارگه امیر تجار — هر یک قسمی نهاده خروار

یعنی از قسم اجناس مختلف ۱۲

آن کارگه مصیر الیاس — واقع بکنار بحر مدراس

جای بازگشت ۱۲

در صحن مکان چو کوه تمثیل — انبار فتاده بستهٔ نیل

چون بسته همه شده فراهم | زان پس برود فراز سلم

گویی که گذر برین قبیل ست | زنجیر پیل و جسر نیل ست

در حجرهٔ خاص اکرم الناس | پر حقهٔ لعل و درج الماس

هر یک طاق جدا مصقول | از سلک گهر چو طلق محلول

قنطار درست گشته انبار | هر جانب مجتمع خریدار

هر یک جنسیکه دستانست | فرخنکدهٔ نظارگان ست

گفتار سعید غنچهٔ نور | تخمیر و مشش مشک و کافور

از آن جناب خلد سامان | رضوان کده ایست هبط جان

جای نزول ۱۲

از مقدم شان شده بتزیین | آن باغ مشام عطرآگین

ای از آمدن شان ۱۲

نادیده خزانش روی در آی | هم بهر بهار تکیه گاهی

دیده نشین بر دی ریاض پر بار | چون درار دی بهشت گلزار

مفعف ۱۲

…یخ العلما امام شان بود — هم شیخ مکبر اندران بود

…فتند از بهر آن یگانه — تکبیر نماز غائبانه

…ر چرخ نهم ز ملک تازی (عربی ۱۲) — شد بانگِ مکبر و نمازی

…ی سرور تاجران اقلیم (خطاب به محمد ۱۲) — حسن خلقت بخلق و بهیم

…شتی تو اگرچه نیک فرجام — خونافه‌گشا ز هند تا شام (تاجر ۱۲)

…هم از پسران نیک رایت — شد گرم تجارت ولایت

…الحق گویند اهل انصاف — فرخ ذاتت کریم اوصاف

باشند یا رب بفال فرخ — اولاد کریم و آل فرخ

قطعهٔ تاریخ رحلت جناب ملک التجار مرحوم من افکار جناب

غلام دستگیر صاحب همت

صیف ثانی رشک حاتم سرو تجادو ہر — سپہر و شرع شریف ۱۲ امیاز خیر خواه

بادشاه ملک بنگال و تختگاهش نام نیک — خیر جاری مخزن او لقمه خوارش سپاه

داده لکها عمارت آراسته هم مهمانسرای — طرح مسجد هم مدارس کرد و کنده حوض و چاه

یادگار زین یک شده صد بعالم رو شنید — اینکه میگویم همه دیدند و یک عالم گواه

در جوار حق چو رفته گفت هاتف سال او — عازم جنت شده حاجی محمد بادشاه

توصیف لطیف جناب مولانا مولوی شاه رکن الدین محمد صاحب قادری شمس العلمای ویلور

ای خامه به بیعتش شرف گیر — از دل به محبتش شغف گیر (محبت ۱۲)

آن رهبر سالک طریقت — موصوف کمال جامعیت

واقف ز اسرار ستر قرآن — کاشف ز رموز رمز یزدان

بردم بضمیر شیخ کامل — انوار تجلیات نازل

پس پاک برفته خالق الناس — گلزار دلش زخار وسواس

ارزانش از جناب باری — ثابت قدمی و دلقراری

پیران عراق علم آموز — احنف بن قیس حلم آموز

عالمیکه در علم شهرهٔ آفاق بود ۱۲

شد مشرق فیض باب اقدس — شمس العلما خطاب اقدس

ویلور شده مقام پاکش — رکن الدین ست نام پاکش

در مجلس سالکان اکرم — کرسی دارست و رکن اعظم

آن ماحی کفر بالیقین ست — نام پدرش محی دین ست

ذات محو ح ۱۲ محو کننده ۱۲

چون جان لطیف شیخ ابرار — بر تاخته سوی خلد رهوار

کنایه از والد بزرگوار ۱۲

پر در پر هم پریده بی قیل — حوران بهشت بهر تقبیل

بوسه دادن ۱۲

حاجی پاشا سعید دوران — زان معرفتیکه بود زیبان

چون نقل مکان نمود مرحوم — پس تعزیتش شده ملزوم

از فرط ولا ز منزل دوم — با معتقدان بقصر مغفور

شد رکن هدایت انتسابی — در برج حمل چو آفتابی

(ای رونق افروز شد ۱۲)

ای قدس مکان پاک بنیاد — با داد دل تو ز فیض رب شاد

(منادا محذوف ۱۲)

زان گرچه شرف بآفتابست — مهری تو که برج نور یابست

از درگه تست نور جویان — صاحب نظران حق پژوهان

شاغل گردیده همچو شب کور — در تیه ظلام جهل معذور

(بیابان ۱۲ جمع ظلمت ۱۲)

جوید ز تو لمعهٔ درخشان — ای مهر منیر اوج عرفان

(پرتو ۱۲)

فرما نظرے بلطف و احسان — ای صدر صدور اهل ایقان

بدخواه ترا دل غم آلود — زخم حسدش بود نمک سود

ام ملدم ز مادر آتش — تحسین فلک برادر آتش

(ام ملدم کنیت حمی ۱۲) (ای مریخ و زحل ۱۲)

صفحه آرائی قوم بمدح سلطان روم خلد الله ملکه

ای خامه بیا به بزم شاهی — دارا حشمت جهان پناهی

یا ای عظمت ۱۲ — صفت شاه ۱۲

داری بزبان تیغ برّان — اقلیم سخن مگر به فرمان

غلط است بجا ... ۱۲

گفتار و روش تراست همرشت — تو حکم روانی از دو انگشت

شاهی تو بلی بعز و شوکت — پیش نظرش تو پیش خدمت

خدمتگار ۱۲

آن خادم کعبه بالیقین ست — زین روی امیر مومنین ست

پرگشته گوش ماهی و ماه — از وصف شجاعت شهنشاه

چون بار دهند ادب نگهدار — خدمات شهی ز سر بپیش آر

ای لازم ۱۲ — ای آداب شاهی ۱۲

در پیشگه پناه دوران — سلطان عبدالمجید ذیشان

از سر زره وفا شعاری — رسم خدمت بجای آری

از وی بگرفته قبضه بهرام | طعن آموز در رستم و سام
قبضه ای گرفتن ... ۱۲ | نیزه زدن ۱۲

با چند کثیر و شوکت و شان | قسطنطنیه بزیر فرمان
لشکر ۱۲

سر تاج سرانست در صف رزم | سردار جهان و سرور بزم
جنگ ۱۲

در معرکه تیر بر پرند ور | بهرام فلک بزیر چون گور
... ۱۲ | ای مریخ ۱۲ ای گورخر ۱۲

سیفش چو کند قرار گیرد | بو یحیایش بکار گیرد
کنیت عزرائیل علیه السلام ۱۲

مجهول به هر ترک هر بوم | معروف دلیر خطهٔ روم

چوبین بزند چو طفل شمشیر | کاریست به ضرب چو شمشیر

آن صف شکن قضا شکوهی | گر تیغ زند به تیغ کوهی
ای قلهٔ کوه

تیغش خبری زماهی آرد | فرق ماهی به مه سپارد
ای ماهی زمین ۱۲

ترک فلکش بجنگ چون میغ | افگنده سپر بضربت تیغ
ای مریخ ۱۲ | سپر افگندن ای عاجز شدن ۱۲

زان ضرب و صفیر تیر با دام | سرسام گرفته بین سیام
سام پهلوان

پران گردیده پوش توتنگ — زین تیر دو سه هزار فرسنگ

از سهم وی است سگل چو زرا — دلهای مبارزان بکیت

پر وحشت ضرب این مصافست — سیمرغ گزیده کوه قافست

زان حمله همچو شیر گردون — رستم لرزان چو بید مجنون

از دشنهٔ او دم چقاچاق — دشمن گریده بزنگ و قواق

در وقت وغاز نعل توسن — خودی بنهد به فرق دشمن

نالد ز سنانش جان ناساز — هنگام زفاف چون غلیواز

صد بار رسیده حسب دلخواه — فتح تیغش به ماهی و ماه

پیش فتحیکه در جهان است — افریدون رهن کش نشانست

بل افریدون ز نصرت او — انگشت گزد ز حسرت او

گم کرده عنان یکه تازی — اسوار اسد ز نیزه بازی

از صولت و بطش ترک از خویش
حملهٔ شیرانه ۱۲
ضرغام فلک نهاده سر پیش
اگنایه از اسد ۱۲

ضرغام فلک چو سر نهاده
شمشیر شمش سپر نهاده
ناخن ۱۲

ای افسر سروران اورنگ
ای غاشیه بدوش توشنگ

گر سر بکنی تفنگ بازی
آغاز کنی ۱۲
خوش نقمه از گلوله سازی
هندی گوله ۱۲

چون سیر شود سپاه دشمن
سازد بعدم مقام و مامن

گویند دلاوران هر بوم
زمین ۱۲
جرئت ختم ست بر شه روم

تا شام و سحر بوند سیار
تاریخ و تریخ چرخ دوار
ای مهتاب آفتاب ۱۲

بادا بتریخ زر شهنشاه
تا تریخ هدف حسود بدخواه

توصیف فرزندان جناب ملک التجار مرحوم بریل الحجاز

سرحلقهٔ هر بهادر و خان
عبد اللّٰه بادشاه دلستان
فرزند مهین جناب ملک التجار مرحوم ۱۲

چون صیف هزار خادم وی — حاتم چه یکی ملازم وی

نام سخی ۱۲

عین کرم است چشم بد دور — ذات شاکر صفات مشکور

جناب عبد الشکور پادشاه ۱۲

خط شکن از جبین برفته — چین از سفره بچین برفته

صنعت تجنیس ۱۲

بر خوان نمک مصاحب چند — لازم ملزوم در شکر قند

دستر خوان ۱۲ — مهمانان و مصاحبان ۱۲

طباخ فلک ندیده زنهار — خوان نمکین شکرین بار

کنایه از آفتاب ۱۲ — موصوف ۱۲ صفت ۱۲

شد عبد عزیز عالم آرا — بی شبهه عزیز مصر دلها

فرزند سوم جناب ملک التجار مرحوم ۱۲

صد چون شاغل بزمره اش هین — روزی خواران سفره اش هین

خطاب بمخاطب ۱۲

شیرین سخن است شکر افشان — شهد نابست طبع خندان

خبر مقدم ۱۲ — مبتدا موخر ۱۲

شهد طبعش شکر بجوید — قند مصرش شکر بجوید

زنبور عسل ۱۲ — ضمیر منفصل متعلق شکر ۱۲

حاتم طبعان کمر کشا بند — پیش عبد السلام آیند

عاجز شوند ۱۲ — فرزند چهارم ملک التجار مرحوم ۱۲

مدراس شده مدار احسان — چون خوان خلیل و قصر نعمان

وقت کرم ست شیوه نادر ‌‌ ‌ روی خندان شگفته خاطر

آیین تو

مصروف عرض آستان بوس ‌ ‌ قدسی نفسان بعبد قدوس

جناب عبد القدوس پاشا سعید ۱۲

پرورده بهر تست دربر ‌ ‌ شاهین پله طایر زر

ای ترازو ۱۲ ‌ اضافت تشبیه

زین طایر سعد وصف لایق ‌ ‌ تحصیل مطالب خلایق

چون طالع خوش شرف فزاید ‌ ‌ عبد الهادیت ره نماید

جناب عبد الهادی پاشا ۱۲

ای معدن فیض و کان کامل ‌ ‌ منزل داری بجان شاغل

ای ابر کرم تو شادمان باش ‌ ‌ ای فضل خداش حرز جان باش

شین ضمیر منفصل جان ۱۲

چون اختر سعدین بجویند ‌ ‌ سعدین فلک ملک بگویند

ای زهره و مشتری ۱۲ ‌ جناب عبد الملک پاشا ۱۲

ملک تست ای چراغ امید ‌ ‌ برخورداری زباغ امید

شاغل دارد مدام ازیشان ‌ ‌ طوق گردن ز لطف و احسان

این هفت اسما بهره اندوز ‌ ‌ همچون خورشید و مه شب و روز

سایۂ یکجہان بشہرۂ عام | ساری چون درم ہفت اندام
(ای خوانند)
زیر طاق سپہر زرکار | روشن گہران چو سبعۂ سیار

زینت عنوان بیان مدح جناب حاجی محمد عبد الله بادشاه خان بہادر خلد مکان

جوید غواص کلک راہی | اندر یم وصف بادشاہی
ای طبع رسائش یاوری کن | در حسن بیان دلاوری کن
دریای بحر عطاست بی بہا دُر | عبد الله بادشا بہادر
(دریکه بہایش اندازه ندارد ۱۲)
فیاض زمان و فیض گستر | پروردۂ ناز و بنده پرور
ہر کس ز دہش بشد ست خوشحال | از جنس و لباس و مال و اموال
شادان گرویده سائل از در | زان نقد سخی بکاغذ زر
(مراد این سخن ۱۲ — هندی نوٹ)

صد بحر گهر ز بهر اعتاق — دارد کف آن کریم آفاق

بر تشنه لب غریب و مسکین — بخشنده آب از جگر بین

دستش از بسکه زر فشانست — بخشنده گنج شایگانست

بل همچو کریم در زمانے — شایانش شان شایگانے

زین فیض عطا بجا بوسی — حاتم آید بدست بوسی

دارد بجهان چو قصر حاتم — کاخ کرمش بنای محکم

هر سمت بصحن قصر زرکار — کاریزه روان چو تحت انهار

این بارگه ظهیر دولت — بس منزل شد بجوش رفعت

با رفعت و شان و رنگ و رونق — نعمان روسیاه است از خورنق

در بارگه فلک طرازے — رومی علمست سرفرازے

بر پرچم آن بجوش نظاره — بین خیمه زده مه و ستاره

هرگز این ماه چرخ فیروز ‌ ‌ ‌ ‌ ناگشته به روز رونق افروز

صد درجه فزون ز مهر تابان ‌ ‌ ‌ ‌ بین ماه و ستاره اش درخشان

این نور بسیتون صبح امید ‌ ‌ ‌ ‌ آمد ز بین روی رشک خورشید

ای علم سعادت یمن خلافت ۱۲

خوش طالعی از جبین پدیدار ‌ ‌ ‌ ‌ فرخنده گیش زنیک رفتار

ای از جبین ممدوح ۱۲

از رای سلیم و خیرخواهی ‌ ‌ ‌ ‌ با عقل رسا و عز جاهی

از نکته رسی بهم کیاست ‌ ‌ ‌ ‌ وز حسن تفکر و فراست

دانایی ۱۲

از فهم و ذکا و ذهن وافر ‌ ‌ ‌ ‌ وز درک رسا و طبع باقر

خرد و دانش ۱۲

شد زیب بر خجسته مخدوم ‌ ‌ ‌ ‌ تشریف سفارت از شه روم

بدن ۱۲ ‌ ‌ ‌ ‌ ای خلعت سفارت ۱۲

زین منصب پر سرور و دلخواه ‌ ‌ ‌ ‌ از ماهی بسته زنگ تا ماه

محمود زمان بجوشن خصایل ‌ ‌ ‌ ‌ تیغ رومی شده حمایل

چشم بد دور شد سراپا ‌ ‌ ‌ ‌ بر قامت او چه جامه زیبا

پس بسته میان بدلفریبی — تیغ رومی و جامه زیبی

از واسطه گورزه او — شد قیصر هند تهنیت گو

هم مژده رسان شدند دلشاد — فرخ رکنان حیدرآباد

ای قلزم جود و جان بخشش — ای اصل وجود و شان بخشش

خطاب به ممدوح ۱۲

داری بخدا چه دل توانگر — مانند خزف شمار گوهر

پارهٔ سفال

ای شاه سوار عرصهٔ جود — در چشم زدن براه مقصود

مراد از ممدوح ۱۲

رهوارت کرده با شهامت — اظهار تقدم کرامت

الی اسپ ۱۲ — دلیری ۱۲ — ای پیش شدن ۱۲ — ای بخشش ۱۲

ای رشک جهان و جهر وزران — ای در یتیم بحر احسان

بزرگان ۱۲ — در بیبها ۱۲

بحال یتیم ریش لرزی — مادر زاد وسیت جهر و رزی

دل خسته ۱۲

داد است زمان بخاطر شاد — اقلیم سخاوت در کف

ضمیر منفصل را ۱۲

خلقی شده برکف تو نازان — ای کام روای بانیازان

تو طرفه به خلق سرفرازی — ای بنده نواز بی‌نیازی
از خلق

آوازهٔ تست ای نکونام — در فیض و کرم ز روم تا شام

پاسنگ شمرده کوه الوند — میزان عطای تو خداوند

کوهیست به ملک عمدة الناس — واقع به جنوب ملک مراس
ذات ممدوح ۱۲

هر دم به سرش هما به طیران — خاطر مرغوب سرو سیران
قلب اضافت ۱۲

بهر تفریح خاطر خویش — با یار و همه برادر خویش

با رفعت آسمان جهان شکوهی — جا گرم کند فراز کوهی
ای رونق افروز شود ۱۲

آن قلهٔ کوه سبز ملبوس — گلزار به پشت همچو طاوس
لباس ۱۲

از جنبش باد شد سراپا — حال و سکنات مرغ پیدا

در رنگ گل است بی‌ستون غرق — جاری بحریست جانب شرق
کنایه از کوه ۱۲

در دامن کوه خلد منظر — آن بحر افتاده همچو کوثر
ای واقع شده ۱۲

[illegible] ۱۲

لدار شد از گل معصفر (گل زرد رنگ ۱۲) | اینک زر پر سیاوشان پر

شته بهزار نقش وزیبی | طاؤس نگار دلفریبی

جان نظاره رنگ طاؤس | در دام نگاه خلق محبوس (ای مقید ۱۲)

رقلهٔ کوه طور آسا | عشرت کدهٔ بهار پیرا

هر شب بر قصر و بام آن طور (کنایه از کوه ۱۲) | روشن شمعی به شاخ طور

هر شاخی از و به نور گستاخ | چون شاخ نبات شاخ در شاخ

رسی به نشست باهم انجا (ای به موقع ۱۲) | سامان فرح فراهم آنجا

در صحن مکان رنگ فرخاره | شادروان کشیده زرکار (ای شامیانه)

در غرفهٔ طرفه منه جنبش | چین آینه دار وخوشته جنبش (خادم ۱۲) (فیضیاب ۱۲)

هر جنس بخور جمع و موجود (خوشبوئی) | از عنبر و مشک و صندل و عود

روشن کده ایست قابل دید | افسرده ز روغنش ز خورشید

هی هی بچنین جوان بادل | بُد حامی خلق و جان بدل
(ای سخی ۱۲ — عزیز ۱۲)

زان کوه و سرور و عیش و عشرت | زان شمع و چراغ و بزم راحت

دو دو دود دود چرخ بی پیر | بر کوه فنا نشانده تقدیر

در سال هزار و سه صد و هشت | مرحوم نمود خلد گلگشت
(گلب اضافت ۱۲)

بس بس شریف چهل و دو بود | مفتاح مرام در گرو بود
(کلید ۱۲ — در قبضه ۱۲)

بر گور چنین ترحم آثار | یا رب باران رحمتت بار

از صلب سخی امیر ذی جاه | نور نظرست احمد الله

دلبند کریم و نیک رفتار | برخوردار سعادت آثار

هر دو ز نهی ورد و اه محمود | توفیق دهد خدای معبود

از نتایج خلعت جناب مولوی الحاج محمد عبد الله پادشاه شایان خان بهادر

من افکار جناب حکیم سید محی الدین صاحب متخلص بقین

جناب اعظم عبدالله بادشه تاجر	چون زین جهان بملک عدم گشته سوی بقا
یقین زروی بکا گفت سال رحلت او	سفیر قیصر رومی بمرد وا ویلا

تعریف ملکه عالیه جناب قیصر هند وکتوریه

ای کلک نوید جانفزای	ده سوی جهان به خوش ادای
خوش باش بفرتاج و افسر	وکتوریه گشته هند قیصر
زیبد بجهان بشوکت شان	آئین حشم برای جهان بان
ای عزت و رفعت کی جم	عدل تو فراگرفته عالم
در کف عدل ای جهان جو	کسری ناگشته همتراز و

طبع زنگی زمان پیشین — بر آئینه ها گرفته نفرین

(اینجا بیان عدل است ۱۲)

رم خورده به خشم شیر غران — آهوی تتر به چین و جاپان

(خشمناک ۱۲) (مخفف تاتار ۱۲)

امروز به عدل تو جهاندار — بر آمیزش کنند رفتار

شیر آئینه دار و تتار است — آئینه پرست زنگبار است

(مطیع ۱۲) (ای محکوم ۱۲)

داری بجهان به زیب تزئین — مرسوم کرم تو اے نو آئین

(رسومات ۱۲)

در سلطنت تو شد بهر جا — دار و کده و رباط بر پا

(ای شفاخانه ۱۲) (ای پل ۱۲)

از فرهنگ و کیاست تو — قایم به جهان ریاست تو

ختم است چه شان برین ریاست — تدبیر تمدن و سیاست

(انتظام شهر نمودن ۱۲)

از فتح تواتر و توالی — افریدون خورده گوشمالی

(پی در پی ۱۲)

ظلم است دوان ز صولت تو — خوش اهل دول ز دولت تو

(جمع دولت ۱۲)

در معدلتت نه مثل و مانند — من گفتم و عاقلان بدانند

زین ذرهٔ چرخ تا دم صور | خورشید دهد به ذره ها نور

کنگره ۱۲

باد انام نوای جهان بان | چون مهر و مه بخلق تابان

ستایش فرخنده بنیاد خسرو دل نشین زمین حیدرآباد دکن دام ملکه

روزے رفتم زگردش دون | بیچاره زشهر خویش بیرون

رخ کرده نهان زیار و اغیار | تنها بدل هجوم افکار

از پیش نظر وطن چو بگذشت | که دم گذرے بدامن دشت

آن دشتے هست گل بدامن | کهسار شگفته رنگ گلشن

مانند ۱۲

در دامنست گرگ خونوش | خوابیده خوشتن به در آغوش

ضمیر منفصل ۱۲ الچه گوسفند ۱۲

باخوش نفسی گرفته یکسر | آسایش چون کنار مادر

هم باده گرگ شیر داده — ور دامن عاطفت نهاده

بچه گرگ خبیث و بچه دربر — با آمیزش چه شیر و شکر

بوده ۱۲

مارا عجبی بیامده پیش — وین گرگ خبیث و بچه میش

تمغا خزدم چه ز اثر خائی — امنیت از عدل پادشائی

بیهوده ۱۲

یاران نبی که جمله چار اند — در چار جهت کفیل کار اند

چون پیروشان قدم گشادند — مصر و روم و عجم گشادند

رفتند ۱۲ — فتح کردند ۱۲

از شاه نجف خلیفه افتاد — محبوب علی به حیدر آباد

ای گردید ۱۲

در طالع آن سعید جاوید — عدل کسری سرشت جمشید

در جنب عطای آن گهربار — یک قطره شناس بحر زخار

پهلو ۱۲

زین روی شدست آن یگانه — مصئون ز حوادث زمانه

از عدل و بخشش ۱۲ — نگاه داشته شده ۱۲

هنگام عطا ترانه وازنگ — صد کوه طلا شمرده پاسنگ

شهر آباد ازان خزانه معمور | عالی رتبت حضور پر نور

والاحشم است و صاحب باج | زیب تخت است و زینت تاج

نی هیچ عدیل او بهر کیف | اهل قلم است و مالک سیف

(مقابل ۱۲ — بهر حال ۱۲ — اهل سیف ۱۲)

خود را برسان تو بی شش و پنج | گیسو گره و ز دل غم و رنج

(مقوله خرد ۱۲)

کان روشن دل کریم عالیست | کیوان رفعت حریم عالیست

(ملاقات ۱۲ — تا این جا مقوله خرد ۱۲)

چون این سخنم ز هوش شم آمد | خوش مژده مضمون بگوشم آمد

(ای پذیرا شد ۱۲)

افتان خیزان ز راه هر دم | خود را بدر شهی رساندم

از راه شرف سپهر پیوند | دیدم حرم خوش خداوند

(بر اعتبار رفعت ۱۲)

قاصر آمد نگه ازین بام | تیر نظر و کمند اوهام

(تشبیه موکد ۱۲ — جمع وهم ۱۲)

این منزل رشک ماه و خورشید | بیت الشرف است و جان امید

(یعنی حرم عالی ۱۲)

شهری زیبا چو عید نوروز | شام غربا چو صبح فیروز

خلقی دیدم عمیم اخلاق | بوی عطر از شمیم اخلاق

هل شهر اند بسکه خورسند | خادم مخدوم در شکرخند
(ای خوش خنده ۱۲)

زین خنده شده زمین شکربار | از گرد و یانست کوچه گلزار

هر سمت زمین حیدرآباد | از زهره جبین چو شهر نوشاد
(شهریست چین که بخوبان)

ای شاه دکن خدیو ذیشان | هند و دکنت مطیع فرمان
(خطاب بحضور نظام دکن ۱۲)

زیباست بتو به طرز مرغوب | از محی الدین خطاب محبوب

در عهد تو شده فراهم | عالم فاضل حکیم باهم
(فیلسوف ۱۲)

در سایهٔ دولت تو مادام | هر اهل شرف گرفته آرام
(ای همیشه ۱۲)

در سلسلهٔ تو منتظم هست | زیب اورنگ ای زبردست

خوش آمده دستت اکرم الناس | تریاق ده سلیم املاس
(ای مار گزیده ۱۲)

شاغل گوید ای سعد اکبر | نسر واقع و نسر طایر

بر تاج شهی نثار گردد | قربانت بار بار گردد
تو باعث رونق جهانی | باشی به جهان به کامرانی
دربارگه عظیم ذیشان | شاغل مرهون لطف واحسان

شکر افشانی خامهٔ عجائب‌آثار بمدح زمان جناب الحاج محمد عبدالشکور پادشاه خان بهادر شاکر سفیر روم خلد الله ملکه

ای خامه بیا دم روانی | کن نجم سپند خوش بیانی
باعین کمال چشم بد دور | شد عبد شکور فیض معمور
همشیر شده به نیک فالی | صبح امید و باب عالی
متحد شده ۱۲ | در ممدوح ۱۲
آن صاحب جاه و شایق دین | در حلم و وقار کوه تمکین
جوید پیوسته میر امجد | افکار احد به مدح احمد
| ترجیح ذکر ۱۲

در ظل همای رشک افلاک — غمناک شده بسی فرحناک

شاغل گردیده بنده پرور — محتاج ظل فیض گستر

شد باج ستان ظل زیبا (با علت ۱۲) — نخل بخت ز نخل طوبا

خوش جمع نموده فیض آثار (در حالت ندا ۱۲) — بخت سامان نیکوئی بار

دارد چو خدا بدین نکوئی — بخت سبز تو سرخ روئی

ای ابن امیر امیر دوران — پیشت صف بسته شوکتستان

زین شوکت و شان زن امیری — زیبا بتو خلعت سفیری

ذات تو متمم مکارم (جمع کرمت ۱۲) — مهر تو بزخم دل مراهم (جمع مرهم ۱۲)

باشد قصر خجسته مأمن — از طفلانت مدام روشن

با داد و دور چرخ تا دیر (ست دراز) — این چشم و چراغ روشنی گیر (کنایه از صاحبزادگان ۱۲)

این بیضهٔ چرخ لاجوردی (کنایه از شمس ۱۲، نیلگون ۱۲) — تا باشد در جهان نوردی

خندان باشد بهار شاکر — مرغ دل من نثار شاکر

پر نور بود سرای مخدوم — جانم بادا فدای مخدوم

جسم بدخواه لاابالی — پامال سگان زبدسگالی

در مدح عالی جناب فیض انتماء عالی الحاج محمد عبد العزیز بادشاه صاحب عزیز مصر سخا دام عزته

ای خامه بجو طریق احسن — در مدح عزیز نیک نامن

شد حکم روان بجمله سامان — در مصر شرف عزیز دوران

پرورده بجس صورتش خوب — این پیر فلک زبان یعقوب

یکدل شده نسبت و فرنگی — طفل رومی و دایه زنگی

دارد نو کرم عزیز دوران — هم قلب سلیم و دست لقمان

کرد است عطا به میر موصوف / خوش دست کرم کریم معروف

شد قلب عزیز مصر عزت / مثل آئینه پاک طینت

(ای مانند ۱۲)

گنج خلقی نهاده در روی / مختوم ختام مشک بر وی

(مهر کرده شده ۱۲ ای مهر ۱۲)

بهر شاغل خویش مهربانست / گه سرکه جبین به خادمانست

گر فیض رسان مزاج دانی / شد سرکه جبین مضایقه نی

(بطریق تمثیل ۱۲)

اخلاقش صرف انگبین است / گر سرکه فتد سکنجبین است

اینست طریق چاره سازی / بهر صفرای مزاج بد طرازی

آن خالق مهر و کین مخلوق / هم چین سر جبین مخلوق

(سید هم خالق محذوف ۱۲)

داده به عزیز مهر آگین / قلب بی کین جبین بی چین

اعطاف عزیز و دست احسان / شد مرهم خاطر پریشان

یکسال شد و یک نهال موقوف / منشاء عطا و طبع موصوف

(جای پیدا شدن و جای بودن ۱۲)

هم نشر شده بنام ذیجاه	کشور کرم به ماهی و ماه
ای شاید گشته ۱۲	ای عُریان ۱۲
اوقات عزیز باسعادت	مصروف مدام در عبادت
از چشمهٔ فیض لایزالی	تخمیر مگر سرشت عالی
ای صاحب جود والکرامت	داری تو ردئیه سلامت
اوصاف تو اظهر من الشمس	اخلاق تو ابین من الامس
این ذات عزیز فیض بنیاد	یارب به نبی و آل امجاد
	یا نبی استغاثت ۱۲
بادا دایم به خوش سرانجام	گرگین منشان به جای ناکام
	گرگین منش معاندان ۱۲

ثناطرازی مقبول خاص وعام عالیجناب الحاج عبد السلام بادشاه

صاحب سلام دام دولته

ای خامه سابه فال فرخ	این مژدهٔ خوش با آل فرخ
	۱۲

تشریف سخا برنگ حاتم — هر عبد سلام شد مسلم

(خلعت ۱۲ — ای مثل حاتم ۱۲)

ذات عبدالسلام ذیشان — شد وجه سلامتی احسان

محبوب جهانست قاف تا قاف — آن جان سخا ز مهر و الطاف

(جمع لطف ۱۲)

ریحان ریاض خاندانست — شمع روشن به دودمانست

(سبزه ۱۲ — جمع روضه — خاندان ۱۲)

در جنب عطا و جود اکرم — شد مایه تنگ محیط اعظم

(قلب اضاقت ۱۲)

خوش حوصله اش گوهر پیدا — امساک بحار هم هویدا

(ای حوصله ممدوح ۱۲ — بخل ۱۲ — جمع بحر ۱۲)

آن پشت و پناه خلق بیباک — این چین به جبین پر خطرناک

(ای ممدوح ۱۲ — ای بحار)

پیش دست چنین گهربار — خرمهره شمار زر به خروار

(یعنی سنگ ریزه ۱۲ — بیشتر و انبار)

با طبع چنین کریم اکرم — خود نفس کرامت است خرم

(ذات ۱۲ — سخاوت ۱۲)

صد درجه فزون بخلق تابید — خط کفش از خطوط خورشید

(تار شعاعی ۱۲)

آن دست کرم بدین نشانی — بزرع علمی بذر فشانی

پرکرده مسیح پاک تخمیر — عطر خلقش به جیب این مهر

ای صیف زمان کریم دوران — بندی دلها ز روی احسان

پنهان نزد و زهند تا شام — صیت کرم تو نیک فرجام

آن صیت فتد به خوش نظاره — در گوش جهان چو گوشواره

چون لطف ازل بعالم پاک — بس خلق و عطا و فهم و ادراک

بر خلق دو کون کرده قسمت — سر بخش نموده وقف ذاتت

باشی بجهان تو نیک فرجام — با آل و عیال شاد و خوش کام

در خواب عدم روند تا رات — صفهای معاندان بذات

ای تاراج

توصیف میمنت مانوس جناب عبدالله حسن بادشاه صاحب

دام شوکته

ای خامه بیا ز راه محمود   از بهر ثنای معدن جود

آن منبع جود و کان فطرت   پی برده سوی جان فطرت

آن مایه سود و کان اخلاق   شد مغز شعور جان اخلاق

بر خویش و بیگانه پاسبانست   بر نفس شریر حکم رانست

با رنج کسان شریک و پیوند   کس نی بخدا چنین خداوند

در راحت و رنج خانواده   خورسند و شریک امیرزاده

شبها به مهم یار و اغیار   هشیار نشسته بخت بیدار

گر طبع کریم تاب گیرد   زین سان آرام و خواب گیرد

چشمیست هنوز در نگه خواب   در حال نموده خواب در خواب

آن تکیه گه امید عالم   بر سور کسانست شاد و خرم

[illegible] چو بود به بعد مشرقین   دستش گیرد بطرفة العین

بالفرض فتد گره به تقدیر　　واکرده همین به ظفر تدبیر

زین رو هستند شاد و خوش کام　　احباب امیر نیک فرجام

بخشد زر سرخ مهر کردار　　از دست و زبان فیض آثار

با فیض چنین به ربع مسکون　　شد دست و زبان فرات و جیحون

از رفق خمیر آب و گل شان　　بحرین مراد دوست و دل شان

در دست کسان بحسب مقصود　　زین بحرین است جوهر سود

ای جان کرم به ذات تو شاد　　قدسی نفسی تو پاک بنیاد

سلطان جهان کاردانی　　سرچشمهٔ فیض و مهربانی

اینک بزبان مهر و ماهی　　عبدالقدوس پادشاهی

اندر کف تست بحر صولت　　مرجان مراد و دُر دولت

(ای محذوف ۱۲)

با برگ سخات شد است یکسر　　نخل قد تو سایه گستر

در دهر شده بفرع زیبا — آن سایه فگن بزنگ طوبا

(ای نخل قد ۱۲)

هم سایه وست و رمینت — ای کان بیسار بس همینت

(ای امداد و اعانت ۱۲) (ای توانگر ۱۲)

پیوسته بشاز بهار جاوید — با بیخ حصول شاخ امید

شاخش بامید بارور باد — بخشش بحصول سبز تر باد

ثنای همای اقلیم عز و جاه الحاج جناب عبدالهادی بادشاه صاحب دام حشمته

گوای قلم خجسته کردار — زان سرو روان فیض آثار

ای نخل ریاض جان همت — ای هادی ره روان همت

روید چه بهار باغ دلها — از مقدم تو گل تمنا

از آمدنت بسبز گلشن — گلهاش گرفته زر بدامن

گل بانگ زنند مرغ گلزار | هر سوست فضای فرحت آثار

ابواب فرح گشاده تقدیر | ای زیب چمن بیا چه تاخیر

رشته ذات تو مزرع جود | جویند خلایق از تو بهبود

از بس سخن تو نیک رفتار | گوهر بار است و هم شکربار

این سبز قبای جامه زیبا | اسوار شو و به باد پیما

نشان ممدوح ۱۲ — کنایه از اسپ ۱۲

آن ساطی تازی زمانه | نشنیده صدای تازیانه

اسپ خوش رفتار ۱۲

وادے چو عنان ز دست بیباک | در دم جستی حجاب افلاک

ای پرده ۱۲

دارد م کوب باد رفتار | رقص ناهید و رخ پری وار

زهره ۱۲

حالیکه به برقع آن سمند است | گوئی که پری به شیشه بند است

دارد ز پی رکاب داری | این ترک فلک امیدواری

ای مریخ ۱۲

پیوسته بهم شدند و یکدل | فتراکش و صید جان شاغل

خط رخ و خلق اهل تمییز — مشک آهو دوات و عنبر آمیز

ای عقده کشای بند دشوار — در ظل برادران هشیار

داری از فیض رب عالم — ناخن بندی بکار اعظم

ای اصل اصول رنگ عشرت — ای آب رخ سرور و بهجت

زیب از تو گرفته سرفرازی — زیبنده تست یکه تازی

یکران فلک جنیبه‌ات باد — دوران بقا قعیده‌ات باد

بادا تا دور مهر پرنور — این خانهٔ دولت از تو معمور
ای مرکب ۱۲

ای مایهٔ جود و شادمانی — باشی بجهان بکامرانی

دارین بتو خجسته بادا — بدخواه تو خوار و خسته بادا

گیرد از فیض فضل بیچون — رنگ تو بهار روز افزون

توصیف تاجر نامدار جناب حضرت

۵۱ جنیبه [illegible] اسپ کوتل [illegible] سواری [illegible]
۵۲ قعیده [illegible] سواری [illegible]
۵۳ ناخن بندی [illegible] ۱۲

قادر محی الدین صاحب داماد ملک التجار مرحوم معه
صاحبزادهٔ عالیقدر دام عظمتهما

ای طبع رسا بجو رسائی — در وصف یکی بجوش ادائی

افلاک خجل ز رفعت وی — طی گشته نثار همت وی

(ای حاتم طی ۱۲)

دارد نقدی به عهد موجود — ز اخلاق گرامی مخزن جود

احداث کرم بطبع ویشان — داده به قدم قدیم الاحسان

درهم لفانش گشته مثبت — از بس شرف همی ز نسبت

پس دار و مایه ترحم — زین نسبت با شرف تقدم

تیر وزد فراز کوه رفعت — در دام همای اوج دولت

او تاجر هند و روم و چین است — اسمش قادر محی این است

(ای ممدوح ۱۲)

...بید گویم اگر بصد جان — داماد سخی دوران

...ی سایهٔ لطف و مهر گستر — داری چه زبان فیض پرور

...رزان تو براستی قلم دار — رفتار تست همچو گفتار

...رایت به فلاح و خیر هر باب — مضمر به ضمیر صلح احباب

پنهان و پوشیده ۱۲

...با جنگ سگال ننگ جوئی — ای صلح منش فرشته خوئی

ای فرشته خو هستی ۱۲

زین جوهر صلح و خوش بیانی — شیرازهٔ جمع خاندانی

از طینت پاک هوشمندی — مرکوز دولت خداپسندی

زین طینت پاک حسن سامان — جمهور خلایق از تو شادان

اینک چو فلک کلید ارزاق — در دل بنه‌اش عهد رزاق

حلم و سخن است شهد آمیز — عین حشم از حیاست لبریز

حلم است و ثار ذو وقاران — دارند حیا و فا شعاران

جو بید پیوسته قرب یزدان | فرخنده روش خجسته سامان

زان خنده جبین نور پیدا | آثار سعادتش هویدا

تا شام و سحر بود به پیوند | بارب ز مشیت خداوند

شام شان باد صبح پرنور | صبح دشمن چو لیل دیجور

محمدت کریم لبیب جناب شیخ احمد صاحب خطیب داماد جناب ملک التجار مرحوم

ای خامهٔ من زبان گشائی | احرام ثنائش بسته آئی

در کعبهٔ مهر حق سرمد | گویند خطیب شیخ احمد

آن محور چرخ زرفشانست | هم قطب زمان خطیب ماست

میران ز درش خطاب جویند | اقطاب خطیب قدس گویند

خوش ساخته مهبط عظیمش | بر اهل شرف در حریمش

شد انمله های شیخ احمد | تقبیل گهی به رنگ اسود

الطاف عمیم کرده ظاهر | آن رکن اعاظم و اکابر

اقطاع ضمیر رشک فرخار | تفریح نما شگفته گلزار

گردند به طینتش فراهم | خاک عرفات و آب زمزم

سرسبز شود ریاض مفهوم | از فیض قدوم شیخ مخدوم

عالی فطرت بلند همت | سامی صولت تنگ طبیعت

همصورت خور رخش ضیاپاش | چشم بدخواه همچو خفاش

بازینت و فر و نیک آمال | باشد بجهان به بیش صد سال

بیان حسن اخلاق عالی مناقب جناب حکیم

عبدالعزیز صاحب داماد ملک التجار مرحوم

ای خامه بیا ز راه حکمت — بشنو همه عز و جاه حکمت

توصیف عزیز ذی حشم کن — از روی ادب ز سر قلم کن

ابرو پیوسته بر رخ میر — شمشیر دهد جواب شمشیر

مرغوب دلش شده همه تن (مخفف همه) — گفتار خوش و طریق احسن

فرزانه روش بحسب خاطر — بس جمع نموده خلق عاطر

نادیده بدور دهر شاغل — طرز و روش چنین شمایل

فرخنده شیم بصد لطافت — گسترده بساط مهر و رافت

از رای منیر دل منور — داماد سعید و سعد اکبر

اینک بفلک چو مه درخشان — تنویر سعادت از جبین شان

ی جان سخا نکو شمایل — ای عبد عزیز خوش خصایل

ن هیچ مدان چه مدح جویم — وز کوتهی زبان چه گویم

ی مخزن جود و کامرانی — در فکر ارسطوی زمانی

آل و عیال و رنگ و رونق — باشی تو بظل رافت حق

تعریف کرم دستور جناب عبدالقدوس صاحب متخلص ب
ساکن وبلگو داماد ملک التجار مرحوم

آمد بطراز جان معنی — نقاش قلم بطرح زیبا

شد گرم بیان تصور چند — در مدح شفیق خلق پیوند

آن موجد خلق و حسن آئین — ممتاز جهان به عز و تمکین

گفتارش انگبین لطافت — خوش رو خوش خنده خوش ظرافت

از روی عطا و حسن اکرام — عبدالقدوس ابوالکرم نام

پرورده کرم ز آب تابش | پیوسته ابوالکرم خطابش

پرورده شده ۱۲ کرم مفعول ۱۲

ین دست و دل جناب اکرم | دریای محیط و بحر اعظم

ل مثل دل چنین سخی کف | دریای محیط گوئی اجوف

خلو ۱۲

دریای محیط و جوش خام است | زین دریا فیض خاص و عام است

ی جان کرم حسن گفتار | لبهای تو آب زندگی بار

و اگشته بروت باب همت | مرهون ایادی تو منت

نے دست تو قرار ورزد | هنگام عطا چو بید لرزد

نخل قدت ببرگ دل شاد | پربار بود به آل و اولاد

گهر ریزی خامهٔ مدحت نقود منزل جناب
عبد السبحان صاحب مخلص دل دادهٔ ملک التجار

زین جا خامه شتاب دارد | رخ سوی فلک جناب دارد

آن خُلق ستوده کان تهذیب | جسم خُلق است و جان تهذیب

مصروف حرز جان اعلیٰ | تسبیح مسبّحان اعلیٰ

زنجیر وفاست طرز رفتار | معیار محبت است گفتار

نقد زر دل عیار کامل | اخلاص منش تخلص دل

این شیوه تست عبد سبحان | گردن بندی به بند احسان

گسترده دام دل شکاری | جان بیدل دلم تو داری

منادی ۱۲

خلقت بجهان درست کامی | دو اسپه رود به تیز گامی

بین طالع تو به خوش نصیبی | ماند به تقاطع صلیبی

ای مرهم زخم سینه چاکان | تسکین ضمیر دردناکان

این رشته عمر تو بصد سال | بادا بعیال و آل خوش حال

لب کشائی کلک اعجاز نشان بمدح جناب حکیم غلام محمد مقیم صاحب عرف میانجان

چون خامهٔ من زبان کشاید	اعجاز مسیح می نماید
در محمدتِ طبیبِ حاذق	شد یار موافق و مصادق
اشراقین از رواق آیند	اندر صفتش زبان کشایند
مشائین انگشت حیران	از تجربه اش درین بیابان
هر لحظه نموده بی حجابی	تا تیر گیا از و خطابی
آهوی کمال در کمندش	بقراط حکیم نسخه بندش
بنشسته بطریق رسم و قانون	زانوی ادب زند فلاطون
از پرتو شمع رای و تدبیر	لقمان حکیم روشنی گیر

یا نی تنکیسر ۱۲ — ای تقریر ۱۲

مایل چو شود بحال رنجور | گردد مرض از مریض مهجور

چون دست نهد به نبض کاهل | دستش گیرد شفاء عاجل

صید امراض جسم انسان | در دام علاج اوست پیچان

باشد بفلک چو ماه گیرد | گر کوه بود چو کاه گیرد

معجون سرشته طبع ذیشان | زاعجاز مسیح و آب حیوان

وانم بے شبه عمر و سواس | زان معجون خورده خضر و الیاس

ای نبض شناس جان حکمت | ای جوهر ذات کان حکمت

ثابت ز تو معنی حکیم است | نام تو محمد مقیم است

جسم اند همه طبیب دوران | بے شبه توئی درین میانجان

آن ابن سخی بارقصاصی | دارد به حکیم اختصاصی

زین رو دانای خلق مانوس | شد خاص جناب عبد قدوس

ای مرهم زخم سینه ریشان | ای معجزه مسیح ذیشان

باد انام تو تا دم صور		چون دست کلیم و شعلهٔ طور

گهر ریزی خامهٔ نیسان کردار حسن اطوار حاجی جوهر صفا و وفا شعار

گوای قلم خجسته کردار	زان جوهر سود و نیک رفتار
ای جوهر سود و کان اخلاص	وی جسم شعور و جان اخلاص
هر صبح و مسا بکار مخدوم	بودی همه تن مطیع محکوم
خود بود سعید فیض آثار	از روی موانست پدروار
هم داشت سعید ذی مروت	منظور نظر بمهر و رافت
چهر یکه شده ز قبله حاصل	کردی زان جهره بهره ور دل
هر یکه بیابی از خداوند	ای مونس خلوص پیوند

سر بسته نهی بحقه جان
گوهر به صدف چو لعل در کان

حقا که بجز منش نگاهی
پلپے بر دوی سوی خیر خواهی

زین خدمت و حسن جان نثاری
شد خاتمهٔ وفا شعاری

در راه وفا نگوی شاغل
جوهر فرد است و مرد کامل

در هر سخنی بدیدم از مرد
جوهر ریز است جوهر فرد

آب سخنان تست جوهر
دندان شکن هزار گوهر

بستی تو میان جانشین بر دل
جوهر داری چه اصل جوهر

ای خوش منش خجسته بنیاد
باشی بجهان بخاطر شاد

نور است روی بر غم اعدا
ای خاتمه ات بخیر بادا

دستمبت
۹ ۰ ۳ ۱

قطعات تاریخ نتیجۂ طبع بامد

ایمان جناب مولوی تجمل حسین صاحب داماد نواب انتظام الملک بہادر،

پرنس آف ارکاٹ مرحوم

زہے این مثنوی شاغل ما | چہ گوہر ہا کہ در سلک بیان سفت
دل ایمان پے سالش بہ منقوط | کلام شاغل یکتا طبع آزما گفت

بادشاہ جناب قادر بادشاہ صاحب ابن حاجی محمد قاسم صاحب

تاجر متوطن و انمباری

وہ چہ نظم با صفا تصنیف کرد | ذی لیاقت شاغل نیکو خصال
ثابت از انوار مضمونش شدہ | نیر نظم ست برا وج کمال
لفظ لفظش میکند تسخیر دل | نقطہ نقطہ ہمدم سحر حلال

یکتی و حصۂ سعیدانِ دکن	شاغلا مسعود ہست این اشتغال
از لب اخلاص سالش با دو نشاط	گفت عمدہ مثنوی بیمثال
	۱۳۰۹

بہارِ جناب سید علیم صاحب قادری مالکِ اخبار جلوۂ سخن

خاقانی راتخوش بیانی	الحق کہ مقلدے کم آمد
طرز خاص سخن طرازیش	جوہر شاغل ما مسلّم آمد
بر دعوی ما سعید نامہ	بنگر کہ دلیل محکم آمد
تصنیفش را بہار تاریخ	نظم مقبول عالم آمد
	۱۳۰۹

خورشیدِ جناب حاجی حافظ خورشید احمد صاحب

داماد جناب نواب عظیم جاہ بہادر مرحوم پرنس آف ارکاٹ

ہوئی جب مثنوی شاغل کی مطبوع	زبان نیک بین با طرز خوش حال
ابتہاجِ آسمان سر کو خورشید	کہا مرغوب دل بس باکمال
	۱۳۰۹

شریف جناب خواجہ شاہ محمد صادق الحسینی الحسنی چشتی

حبذا طلعت این نظم سعید	حرف حرفش ہمہ لعل گہر است
لب جوہری فکر شریف	سال گنجینۂ فضل و ہنر است

صفی جناب مولوی امام الدین شریف صاحب

الحمد للّٰہ رب العالمین والصلوٰۃ والسلام

علی محمد وعلی آلہ واصحابہ اجمعین

ای دل کہ بحمد و شکر باری	شوقے بکمال ذوق داری
حمدے چو حمائل گہر دار	شکرے چو سفر جل شکر دار
آن حمد کہ نیست غایت آنرا	آن شکر کہ نے نہایت آنرا
در بارہ اش از برای تقریر	وز بہر بیان زروی تحریر
بکشای زبان و خامہ بردار	زین ہر دو چمن و گل بسر دار

یعنی که بگوی حمد او راست — گو خوان کرم بشکر آراست

یا بد همه حمد تا باو راه — شکرش کردیم شکر لله

او حامد و احمد است محمود — کز خلق وجود اوست مقصود

فرموده بوصفش ایزد پاک — لولاک لما خلقت الافلاک

چون حمد بنعت کرده ضم — از قلب بمدح ملک معظم

بشتاب که عین مطلب این است — بین چشم تو گر مآل بین است

آن جوهر معدن سعادت — یعنی که سخاوت و عبادت

ذاتیست وجود جود را جان — دریای محیط فضل و احسان

فیضش بتمام جزو کل عام — میر التجار روم تا شام

دریا دجوع بذکر ذاکر — حاجی عبدالشکور شاکر

بر چرخ جمال و حسن ماه است — بر تخت جلال بادشاه است

خوش گشته لقب باو مسلّم ‌‌ ‌ از روز ازل سعید عالم

از درگه شاه روم ذیشان ‌ ‌ ‌ در ملک دکن سفیر سلطان

گسترده زخوان به خان خود دام ‌ ‌ ‌ دارد چون من هزار خدّام

مخفف خانه ۱۲

مرغان دل جهان شکارش ‌ ‌ ‌ صیاد سپهر باز وارش

زانجمله ملازمان خدمت ‌ ‌ ‌ حاضر باشان دار دولت

یک خادم خاص مرد عاقل ‌ ‌ ‌ چون نام خودش بعلم شاغل

مشغول وظایف دعایش ‌ ‌ ‌ مصروف ستایش و ثنایش

خادم نه که یار همنشینی ‌ ‌ ‌ نزدیک حضور دور بینی

تکیه ۱۲

استاد معلمی به تحقیق ‌ ‌ ‌ بر صاحبزادگان اتالیق

بنگاشته مثنوی بمدحش ‌ ‌ ‌ معنی عجیب و لفظ دلکش

بنهاده بصفحه سوده خامه ‌ ‌ ‌ نام نامی سعید نامه

یافت ممدوح قدردان شاغل	مثنوی لایق العنایت گفت

قطبی جناب خواجه قطب الدین صاحب خلف جناب خواجه سید محمد باد شاه صاحب مرحوم از خواجه زادگان خانوادهٔ نقشبندیه خوردیگی نیشاپوریان

مصنف مولداً مدراس وطناً حیدرآباد

خوشا ساعت نیک وقت طرب	ز شاغل تخلص معلّم لقب
همانا کتابیکه تصنیف کرد	بجانش بود دائما فضل رب
چو قطبی بفکر سنش بود گفت	سروش فلک ای چه داری عجب
بکن فوق در نام هر حرف گو	زهی جام جمشید علم ادب

ولہ

تصنیف شد کتابی از صاحب مکرم	یعنی عزیز دلها هم بیدل معظم
هر لفظ موج علم و هر صفحه بحر معنی	شیرازهٔ کتابش بی سال یک اتمامیم

جام جم است بنگر هر بیت مصرع او — ریزه و شکر حروفش بر برگ گل چو شبنم

قطبی چو سیر کردی در بحر علم رفتی — آخر بگو چه دیدی خوش جشن دان بگفتم

۱۳۰۹

همت جناب غلام دستگیر صاحب مدراسی

هنگام سعید نامهٔ خوب — شاغل که نوشته در سفته

الفاظ خوش و معانیش خوب — گر وا ز ره سوق نظم رفته

خوش گوی درین زمانه مثلش — دیده نه کسی نه کس شنفته

پاکیزه کلام با نزاکت — لطفی ته هر سخن نهفته

سالش همت بجا و زیبا — خوب است سعید نامه گفته

بشیر جناب منشی محمد عبدالعزیز صاحب مقیم سینت تهامس مونت فرنگی گنده

مطبوع شد چو زیبا نظم سعید نامه — بشگفت دل ز طرز حسن بیان شاغل

کردم بشیر فکر سال سعید اینک — تاریخ عیسوی شد گلستان شاغل

۱۸۹۲

غلط نامهٔ مسدّس ہندی

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۸	۲	عہد مین جسکے	سایہ مین جسکے
۸	۳	موجب	تابع
۸	۴	او تہا لاشہ	جنازہ اٹھا
۹	۱	ہمہ وابستگان	ہر عقیدت شعار
۹	۲	پیش مرکوب رفته رکب بود	پیش مرکب پیاده راکب بود
۱۰	۸	عالی اسم	فیض شیم
۱۱	۴	محض	فقط
۱۲	۴	جب	اس
۱۲	۵	دین پرور	فیض گستر

غلط نامهٔ سعید نامه

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۵	۷	به نفس و متضمن	به نفس متضمن
۷	۱	خلاق معانی	یکتای زمانه
۹		گفتا به چنین	فرمود چنین
۳۲	۷	آسمان جہان شکوہے	آسمان شکوہے
۳۸	۹	ز خار	زخار
۴۲	۸	اخلاق عمیم	اشفاق عمیم
۵۲	۱	گلذار	گلزار
۵۷		فرخنده روش	فرخنده جبین
۶۶	۵	بدیدم از مرد	که دیدم از مرد

الحمد لله والمنة که این نامهٔ عنبرین شمامه المسمّی به سعید نامه بحسن اهتمام کارپردازان مطبع طلسم حیرت مدراس
بتاریخ غرهٔ رجب المرجب سنه ۱۲۰۹ هجری حلیهٔ طبع در بر کشید کتبهٔ سید احمد غفر الله له